

Turinys

Sutrumpinimai / 6

Pratarmė / 7

Įvadas / 9

1 skyrius

ĮVADINIAI KLAUSIMAI Į DOGMINĘ TEOLOGIJĄ

APIE ŠVENČIAUSIAJĄ TREJYBĘ / 12

1.1. Dogminės teologijos samprata / 12

1.2. Tikėjimo akto sudedamosios dalys / 14

1.3. Dogminės teologijos aspektai / 15

1.4. Tiesa–Kristus–Bažnyčia / 15

1.5. Dogminės teologijos uždaviniai pasitinkant dabarties iššūkius / 16

1.6. Dogminės teologijos aspektai / 19

2 skyrius

TIKROVĖS SAMPRATA: HUMANISTINIO ATEIZMO REIŠKINYS

IR NUOSTATOS DIEVO ATŽVILGIU / 21

2.1. Sekuliarizmo reiškiny / 23

2.2. Dievo transcendentinė (dvasinė) realybė / 25

2.3. Mokslo ir tikėjimo santykis / 26

3 skyrius

HUMANISTINIO ATEIZMO ATSTOVAI: JŲ RELIGIJOS KRITIKA,

POŽIŪRIS Į DIEVĄ IR IDEOLOGIJOS ŽLUGIMAS / 31

3.1. Liudvikas Fojerbachas (*Ludwig Feuerbach*, 1804–1872) / 33

3.2. Frydrichas Nyčė (*Friedrich Nietzsche*, 1844–1900) / 36

3.3. Ogiustas Kontas (*Auguste Comte*, 1798–1857) / 41

4 skyrius

SKAUSMO IR KANČIOS PROBLEMA FILOSOFIJOJE IR TEOLOGIJOJE / 44

4.1. Migelis de Unamunas (*Miguel de Unamuno*, 1864–1936) / 45

4.2. Fiodoras Dostojevskis (*Федор Достоевский*, 1821–1881) / 48

4.2.1. Romanas „Broliai Karamazovai“ / 50

4.2.2. „Didžiojo Inkvizitoriaus legenda“ / 51

4.3. Alberas Kamiu (*Albert Camus*, 1913–1960) / 57

4.3.1. Dramos „Kaligula“ esmė / 58

4.3.2. Absurdo „prasmė“ A. Kamiu kūryboje / 60

5 skyrius

TEOLOGINIS DIEVO SUVOKIMAS: ATSAKAS HUMANISTINIAM ATEIZMUI / 62

5.1. Jurgenas Moltmanas (*Jürgen Moltmann*, g. 1926) / 63

5.1.1. Mesijinė dogmatika / 63

5.1.2. Kryžiaus teologija / 65

5.1.3. Psichologinė kryžiaus hermeneutika / 66

5.1.4. Politinė ir socialinė kryžiaus hermeneutika / 67

5.2. Eberhardas Jungelis (*Eberhard Jüngel*, g. 1933) / 68

5.2.1. Moderniosios metafizikos kritika / 70

5.2.2. E. Jungelio Trejybės teologijos santrauka / 72

- 5.3. Hansas Ursas fon Baltazaras (*Hans Urs von Balthasar*, 1905–1988) / 73
 - 5.3.1. Kryžiaus teologija / 74
 - 5.3.2. Trejybės teologija / 76
- 5.4. Karlas Raneris (*Karl Rahner*, 1904–1984), Edvardas Šilebeksas (*Edward Schillebeeckx*, g. 1914) / 78

6 skyrius

DIEVAS TĖVAS: SENOJO TESTAMENTO DIEVO SUVOKIMAS / 82

- 6.1. Dievo vardo apreiškimas / 84
- 6.2. Dievo vardai Izraelio religinėje biblinėje tradicijoje / 86
- 6.3. Išėjimo įvykis, Dievo ir žydų Sandora / 87
- 6.4. Biblinė Dievo bendrystė su žmogumi – Sandora / 94
- 6.5. Patriarchų laikotarpis, Pažadėtosios žemės užkariavimas ir karalysčių įkūrimas / 96
- 6.6. Istorinės-politinės katastrofos: JHWH teisia ir atleidžia / 99
- 6.7. Monoteizmo charakteristikos: Dievas yra asmuo / 102
- 6.8. Apokaliptinės istorijos vizija / 106
- 6.9. Senojo Testamento religinės Dievo patirties apibendrinimas / 109

7 skyrius

DIEVAS SŪNUS: NAUJOJO TESTAMENTO PATIRTIS –

„DIEVAS YRA MEILĖ“ (1 Jn 4, 16) / 110

- 7.1. Kristaus tikėjimo pagrindumas: meilės nuojauta ir įrodymų racionalumas / 110
- 7.2. Išganymo tarpininkai / 113
 - 7.2.1. Dangiškieji išganymo tarpininkai / 114
 - 7.2.3. Žemiškieji išganymo tarpininkai / 116
- 7.3. Jėzaus santykis su Įstatymu (*Torah*) / 118
- 7.4. Jėzaus „Dievo sūnystė“ / 121
 - 7.4.1. Istorinis kontekstas / 122
 - 7.4.2. Jėzaus atvejis / 123
- 7.5. Jėzaus mirtis, jo laikysena prieš mirtį / 127
 - 7.5.1. Istorinis, kultūrinis, religinis kontekstas / 129
 - 7.5.2. Jėzaus atvejis / 130
- 7.6. Jėzaus prisikėlimas iš mirusiųjų / 132
 - 7.6.1. Istorinis-kultūrinis prisikėlimo kontekstas / 134
 - 7.6.2. Jėzaus atvejis / 136
- 7.7. Dievo karališkumas ir tėviškumas / 141
- 7.8. Jėzus Kristus – Viešpats / 145
- 7.9. „Nekaltai kenčiantysis“: ankstyvieji pasakojimai apie Kristaus kančią / 148
- 7.10. Jėzus Kristus – pasaulietis, tapęs aukščiausiuoju kunigu / 151
- 7.11. Kristus – ganytojas / 154
- 7.12. Kristus – Išganytojas / 157
- 7.13. Pauliaus teologija / 160
 - 7.13.1. Istorinis atsivertimo kontekstas / 163
 - 7.13.2. Pauliaus žinia / 164
- 7.14. Apaštalo Jono teologija – „Dievas yra meilė“ / 166
- 7.15. Apokaliptinis Kristus / 168
 - 7.15.1. Sąlytis su bibline sinoptinių evangelijų tradicija / 168
 - 7.15.2. Kristaus – Avinėlio įvaizdis / 170
 - 7.15.3. Kristus – karžygys / 172
 - 7.15.4. Kristaus laukimas ir „Avinėlio vestuvės“ / 175

- 7.16. „Dievo karalystės“ idėja / 177
 - 7.16.1. „Dievo karalystė“ Senajame Testamente / 178
 - 7.16.2. Apokaliptikų judėjimas / 178
 - 7.16.3. Senosios tautos / 178
 - 7.16.4. Naujasis Testamentas / 179
- 7.17. Apibendrinimas apie Naujojo Testamento religinę Dievo patirtį / 181

8 skyrius

DIEVAS ŠVENTOJI DVASIA: VIENYBĖS IR MEILĖS RYŠYS DIEVUJE IR BAŽNYČIOJE / 183

- 8.1. Biblinė ST ir NT pneumatologijos perspektyva / 183
- 8.2. Šventoji Dvasia Jėzaus Kristaus gyvenime / 186
- 8.3. Šventoji Dvasia imanentinėje Trejybėje / 191
- 8.4. *Filioque* klausimas / 192
- 8.5. Šventoji Dvasia ekonominėje Trejybėje / 193
 - 8.5.1. Dvasia tikinčiojo gyvenime / 194
 - 8.5.2. Dvasia Bažnyčios gyvenime / 199
- 8.6. Lietuviškų poterių arioniškumo problema / 203

9 skyrius

SISTEMINĖ TEOLOGIJA APIE TREJYBĘ: BAŽNYČIOS TĖVAI IR MISTIKAI / 205

- 9.1. Apologetai / 205
- 9.2. Bažnyčios susirinkimai / 208
- 9.3. Origenas (185–253? arba 254) / 209
- 9.4. Kapadokijos tėvai / 211
- 9.5. Šv. Augustinas (354–430) / 213
- 9.6. Šv. Tomas Akviniėtis (1221–1274) / 216
- 9.7. Trejybės patirtis krikščioniškojoje mistikoje / 219
 - 9.7.1. Istorinis-kultūrinis *mysterion* kontekstas / 221
 - 9.7.2. Mistikų Dievas / 224

IŠVADOS / 233

PRIEDAI / 238

Apie autorių / 315